

ÖĞRETMEN ADAYLARININ NASIL BİR ÖĞRETMEN OLMAK İSTEDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Oğuz GÜRBÜZTÜRK*

ÖZET

Araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünün 4 ana bilim dalından 190 öğretmen adayı – 89 kız, 101 erkek- örneklem grubuna alınmıştır.

Veri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Ankette eğitim-öğretim etkinliklerine dönük toplam 34 madde bulunmaktadır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, t-testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Sonuçta, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerinde cinsiyete ve bölümlere göre anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Öğretmen yetiştirme, öğretmen adayları, öğretmenlik mesleği*

ABSTRACT

The main purpose of this research is to determine the teacher candidates' opinions of what kind of teacher they wanted to be. 190 teacher candidates –89 girls, 101 boys- in 4 sections of Primary Teaching Department in Education Faculty of İnönü University were taken in the sample. In order to obtain the data, a questionnaire developed by the researcher was used. There are totally 34 items related to instructional activities in the questionnaire. In analysing the data, frequency, percent, t-

* Yrd.Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, MALATYA.
ogurbuzturk@inonu.edu.tr

test and variance analysis were used. In conclusion, it was found that there is a significant difference, in term of gender and departments, in the teacher candidates' opinions of what kind of teacher they wanted to be.

Key Words: *Teacher Training, Teacher Candidates, Teaching Profession.*

PROBLEM

Bir ülkenin eğitim sistemi, bireylerini her yönden bilgi ve becerilerle donatmak üzere çeşitli kurumlar oluşturmuştur. Bu kurumlar içinde okul da, eğitimden resmen sorumlu sosyal bir kurum olarak yerini almıştır. Eğitim sisteminin örgün ve yaygın olarak hizmet veren kurumları arasında okula, örgün eğitim hizmetlerini yürütme görev ve sorumluluğu verilmiştir. Okullar, bu görev ve sorumluluklarını belirli öğretim kademeleri (ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim) içinde yerine getirmektedirler.

Yukarıda anılan öğretim kademeleri arasında organik bir bağ olup, verilen hizmetlerin niteliği bu kademeleri ilgilendiren faktörlerin niteliği ile yakından ilişkilidir. Diğer faktörler göz ardı edilmemekle birlikte, uygulamadan birinci derecede sorumlu olan öğretmenin niteliği sistemin devamlılığı açısından oldukça önemlidir. Varış'ın da belirttiği gibi, "öğretmen, devletin eğitim politikasını uygulamaya koyan, uygulama sonuçları ile bu politikayı etkileyen, eğitimde uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalardan faydalanan fakat aynı zamanda bu çalışmalara problem sağlayan kişidir. Öğrenci ile devamlı bir etkileşim halinde olan öğretmen, Milli Eğitimin amaçları yönünde öğrenci davranışlarını değiştirmekle sorumludur." (Varış, 1973, s.48).

Toplumda üstlendiği misyon nedeniyle öğretmenin yetiştirilme süreci, gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun, hemen her ülkede önemsenmektedir. Ancak, öğretmen eğitimine verilen önem derecesi aynı zamanda ülkenin gelişmişlik düzeyi ile paralellik göstermektedir.

Her ülkenin öğretmen yetiştirme ile ilgili bir tarihsel geçmişi olup, ülkemizde de öğretmen yetiştiren kurumlar, 1848'de Darülmuaallimin-i

Âli'nin kurulmasıyla resmen başlayıp günümüze kadar gelmişlerdir. Geçmişten günümüze programlarında çeşitli değişme ve gelişmelerin görüldüğü öğretmen yetiştiren kurumlar, 1981 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet vermişler; bu tarihte yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu çerçevesinde çıkarılan 1983 tarihli 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yükseköğretim çatısı altında "Eğitim Fakültesi" adını almışlardır.

Eğitim Fakültesi programlarında son düzenleme,1994-1997 yılları arasında YÖK/Dünya Bankası işbirliği ile Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde yapılmıştır. Bu çerçevede oluşturulan programlar, tüm Eğitim Fakültelerinde 1998-1999 Öğretim yılından itibaren teori+uygulama bütünlüğü içinde fakat uygulamaya ağırlık verecek biçimde uygulanmaya başlanmıştır.(YÖK, 1998.)

Tarihsel süreç içerisinde çeşitli değişme ve gelişmeler olmasına rağmen, öğretmen yetiştiren kurumların programlarında genel çerçeve hep aynı kalmıştır. Zira, 14.6.1973 tarih ve 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesinde de belirtildiği üzere, "Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği" olup; öğretmenlik mesleğine hazırlık, öğretmen adaylarının Alan bilgisi, Öğretmenlik meslek bilgisi ve Genel kültür yönlerinden yetişmelerini öngörmektedir.

Öğretmenlik açısından Alan bilgisi ve genel kültür kategorilerinin önemi göz ardı edilmemekle birlikte, "her bilen öğretmez" yargısı da dikkate alındığında, öğretmenlik meslek bilgisine ilişkin birikim daha bir önem kazanmaktadır. Bu nedenle, öğretmen yetiştiren kurumlarda ders içi ve ders dışı etkinliklerin nasıl yürütülmesi gerektiğine ilişkin bilgi ve beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Sözü edilen eğitim-öğretim etkinlikleri çok yönlü olup, belli bir düzen içerisinde yerine getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, sınıf-içi öğretimin etkinlikle sürdürülebilmesi için dengeli bir program, yöntem zenginliği, öğretmen-öğrenci etkileşimi üzerinde durulur ve uygulanan çeşitli yöntemlerle öğrenci etkinliğe yöneltilir. Bu yönüyle

öğretmenin sınıf içindeki rolü, bilgi aktarmaktan çok, bilginin kazanılmasında öğrencileri bir takım arayışlara yöneltmek gibi kompleks davranışlar bütününe işaret eden bir yönelim içine girmektedir. Öğretmenin yerine getirmesi gereken bu kompleks davranışlar bütünü, etkili bir öğretim yapmada öğretmenin hazırlıklı olması ve hakkında bazı ön bilgilere sahip olması gereken noktaları gündeme getirir. Buradan hareketle, öğretmen, bir yandan etkili bir öğretim yapmak, öte yandan artan ve gittikçe kompleks bir görünüme sahip bilgileri öğrencilere kazandırabilmek için öğretim sürecinde birtakım etkinlikleri yerine getirmektedir. Bu etkinlikler temelde, 1. derse başlangıç etkinlikleri, 2. Konuyu sunma etkinlikleri, 3. Uygulamalara ve gerektiğinde bağımsız uygulamalara yer verme, 4. Değerlendirme etkinlikleri, olarak dört noktada toplanmaktadır. Bu etkinliklerin her biri ya da bütünüyle ilgili olarak, öğretimdeki etkileri üzerine literatürde pek çok araştırmaya rastlanmaktadır.

Rosenshine'ye (1986, s.79-80) göre, öğretimde etkili öğretmenler derse, yeni öğrenilecek bilgiyle ilişkili önceki bilginin incelenmesine, dersin ilk 5-15 dakikasını ayırarak başlarlar. Ayrıca, yapılan pek çok araştırmada konuyu sunmak üzere kullanılan yöntemlerin başarıyı olumlu etkilediği belirlenmiştir.

Fortune tarafından yapılan bir çalışmada, dersin genel çerçevesini tanıtarak konuya girmenin; anlaşılmayan noktaları tekrar ele almanın; doğru cevapları ödüllendirmenin; yerine göre ipuçları ve dönütler vermenin; konuyu bütünlük içinde ele almanın başarıda önemli bir payının olduğu belirlenmiştir. (Bropy ve Good, 1986, s. 353).

Rosenshine ve Stevens'e (1986, s.389) göre, yeni konuların öğrenilmesi, ünite sonlarındaki tekrarlar yoluyla artırılabilir; bu tekrar ve değerlendirmeler, hem gerekli bilgi ve becerilerin öğrenilip öğrenilmediğini, ve hem de yanlışların düzeltilerek daha sonraki öğrenmelerin artırılması sağlanabilir.

Yukarıda sıralanan araştırmalara ek olarak daha pek çok araştırma da eğitim-öğretim etkinliklerinin nasıl yapılması gerektiğine ilişkin bilgi ve

bulgular içermektedir. Eğitim –öğretimi etkili bir biçimde sürdürebilmek için gerekli bilgi ve beceriler Eğitim Fakültelerine gelen öğretmen adaylarına mevcut koşullar içinde kazandırılmaya çalışılırken, eğitim-öğretim sürecine ve bu süreçte yapmaları gereken etkinliklerle ilgili bakış açılarını da şekillendirmektedir. Bu noktadan hareketle öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri büyük önem taşıdığı için, eğitim-öğretim etkinliklerini ne derece yerine getirecekleri ile ilgili görüşlerini belirleme gereksinimi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Bu araştırma, dört farklı bölümde öğrenim gören öğretmen adaylarının aldıkları öğretmenlik eğitimi sonunda nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerini belirleme yanında, benzer araştırmalara da ışık tutması yönünden önemlidir.

AMAÇ

Araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?
2. Cinsiyetlerine göre, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Bölümlerine göre, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

SAYILTILAR

1. Örnekleme alınan öğrencilerin anket maddelerine verdikleri yanıtlar, kendilerinin nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerini yansıtmaktadır.

2. Uzman görüşü doğrultusunda hazırlanan ve geçerlik güvenirlik çalışması yapılan anket, bir öğretmenin yapacağı belli başlı eğitim-öğretim etkinliklerini örnelemektedir.

SINIRLILIKLAR

Bu araştırma,

1. 2003-2004 Öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü ile,

2. İlköğretim Bölümündeki 4 ana bilim dalının (Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği) son sınıflarından 190 öğrenci ile,

3. Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde yapması öngörülen etkinliklerden oluşan 34 madde ile, sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli:

Bu araştırma, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerini belirlemeye dönük betimsel bir çalışmadır.

Evren:

Araştırmanın evrenini, 2003–2004 Öğretim yılı İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünün 4 anabilim dalındaki son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Örneklem:

İlköğretim Bölümünün yukarıda adı geçen ana bilim dallarının son sınıflarından seçilmiş 190 öğrenci bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.(TABLO I)

TABLO I : Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Anabilim Dalları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Anabilim Dalı	Kız	Erkek	Toplam
Fen B.Öğretmenliği	22	28	50
Mat. Öğretmenliği	22	23	45
Sınıf Öğretmenliği	29	26	55
Sosyal B. Öğretmenliği	16	24	40
Toplam	89	101	190

Verilerin toplanması ve Analizi:

Veri toplamak üzere araştırmacı tarafından hazırlanan ve geçerlik-güvenirlik çalışmaları sonucunda Alfa Güvenirlik Katsayısı 0,74 olarak hesaplanan anket örneklem grubuna uygulanmıştır. Ankette, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin toplam 34 madde vardır. Her bir maddenin karşısında 5'li derecelendirme (Hiçbir zaman, Bazen, Orta sıklıkta, Çoğu zaman, Her zaman) biçiminde seçenekler oluşturulmuştur. Öğretmenlerin genelde yapması gereken etkinlikleri içeren 29 maddeye 1'den 5'e; yapmamaları gereken veya yapılmasının eğitsel olmadığı 5 maddeye (8, 9, 17, 25, 30.maddeler) ise 5'den 1'e puanlar verilip her öğretmen adayı için toplam puanlar elde edilmiştir.

Toplanan veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizde;

1. İlköğretim Bölümünün 4 anabilim dalına göre öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerinin dağılımını belirlemek üzere, her bir maddenin seçenekleri ile ilgili frekans ve yüzdeleri bulunmuştur.

2. Cinsiyetlerine göre, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile yoklanmıştır.

3. Bölümlerine göre, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek boyutlu varyans analizi (ANOVA) ile yoklanmış; farkın hangi bölümler arasında olduğunu belirlemek için de LSD testi kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine göre bulgular sırasıyla verilmiş ve yorumları yapılmıştır.

1. Öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerinin dağılımı ile ilgili bulgular:

Öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri ile ilgili olarak, toplam 34 maddeden oluşan etkinlikleri ne derece yapacaklarını içeren bulgular Tablo II’de verilmiştir.

TABLO II: Öğretmen Adaylarının Nasıl Bir Öğretmen Olmak İstedikleri İle İlgili Görüşleri

Maddeler	Bölüm	NASIL BİR ÖĞRETMEN OLMAK İSTİYORSUNUZ?									
		Hiçbir zaman		Bazen		Orta Sıklıkta		Çoğu zaman		Her zaman	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Her ünite veya konu başlangıcında amaçların ne olduğunu açıklarım.	Fen B.	0	0	2	4	5	10	25	50	18	36
	Matemat	0	0	4	8,9	6	13,3	21	46,7	14	31,1
	Sınıf Öğ.	0	0	0	0	1	1,8	23	41,8	31	56,4
	Sosyal B	0	0	4	10	3	7,5	16	40	17	42,5
2. Öğrencilere öğrenme amaçlarını, ilk ve orta öğretimde üst okullara giriş; yüksek öğretimde ise bir meslek edinme olarak açıklarım.	Fen B.	2	4	8	16	8	16	20	40	12	24
	Matemat	2	4,4	8	17,8	8	17,8	18	40	9	20
	Sınıf Öğ.	3	5,5	11	20	11	20	13	23,6	17	30,9
	Sosyal B	3	7,5	5	12,5	2	5	15	37,5	15	37,5
3. Öğrencilere öğrenme amaçlarını, sosyal hayatın	Fen B.	0	0	4	8	7	14	20	40	19	38
	Matemat	1	2,2	4	8,9	10	22,2	14	31,1	16	35,6

Oğuz GÜRBÜZTÜRK

sorunlarını çözme olarak açıklarım.	Sınıf Öğ.	1	1,8	2	3,6	5	9,1	19	34,5	28	50,9
	Sosyal B	0	0	3	7,5	8	20	18	45	11	27,5
4.Eğitim süreci sonunda oluşacak davranışları ünite ve konu başlarında öğrencilere belirtirim.	Fen B.	0	0	3	6	6	12	26	52	15	30
	Matemat	1	2,2	4	8,9	11	24,4	17	37,8	12	26,7
	Sınıf Öğ.	0	0	1	1,8	7	12,7	17	30,9	30	54,5
	Sosyal B	0	0	3	7,5	2	5	20	50	15	37,5
5.Eğitim süreci sonunda öğrencide geliştireceğim davranışlar, "bilgi ve kavrama" basamaklarına ait olur.	Fen B.	1	2	25	50	17	34	5	10	2	4
	Matemat	5	11,1	15	33,3	15	33,3	7	15,6	3	6,7
	Sınıf Öğ.	4	7,3	20	36,4	13	23,6	14	25,5	4	7,3
	Sosyal B	2	5	17	42,5	9	22,5	10	25	2	5
6.Eğitim süreci sonunda öğrencide geliştireceğim davranışlar, "uygulama, analiz,sentez,değerlendirme" basamaklarına ait olur.	Fen B.	0	0	2	4	8	16	32	64	8	16
	Matemat	0	0	2	4,4	7	15,6	29	64,4	7	15,6
	Sınıf Öğ.	0	0	10	18,2	9	16,4	21	38,2	15	27,3
	Sosyal B	0	0	2	5	9	22,5	19	47,5	10	25
7.En büyük amacım öğrencileri iyi yetiştirmek olur.	Fen B.	0	0	1	2	2	4	16	32	31	62
	Matemat	0	0	0	0	3	6,7	10	22,2	32	71,1
	Sınıf Öğ.	0	0	1	1,8	0	0	19	34,5	35	63,6
	Sosyal B	0	0	1	2,5	1	2,5	11	27,5	27	67,5
8.Ders işleme yöntemini kendim belirlerim.	Fen B.	2	4	17	34	15	30	8	16	8	16
	Matemat	3	6,7	14	31,1	10	22,2	12	26,7	6	13,3
	Sınıf Öğ.	1	1,8	13	23,6	9	16,4	16	29,1	16	29,1
	Sosyal B	3	7,5	9	22,5	12	33	9	22,5	7	17,5

Öğretmen Adaylarının Nasıl Bir Öğretmen Olmak İstediklerine İlişkin Görüşleri

9.Derslerde ben aktif. öğrenciler pasif olur.	Fen B.	12	24	30	60	7	14	1	2	0	0
	Matemat	19	42,2	20	44,4	5	11,1	1	2,2	0	0
	Sınıf Öğ.	16	29,1	29	52,7	2	3,6	6	10,9	2	3,6
	Sosyal B	13	32,5	21	52,5	5	12,5	1	2,5	0	0
10.Dersleri öğrenci katılımıyla işlerim.	Fen B.	1	2	0	0	0	0	28	56	21	42
	Matemat	0	0	0	0	4	8,9	22	48,9	19	42,2
	Sınıf Öğ.	2	3,6	2	3,6	3	5,5	12	21,8	36	65,5
	Sosyal B	0	0	0	0	2	5	15	37,5	23	57,5
11.Öğretim etkinliklerinde öğrenciyi aktif kılacak öğretim yöntem ve tekniklerini kullanırım.	Fen B.	0	0	0	0	2	4	25	50	23	46
	Matemat	0	0	1	2,2	3	6,7	29	64,4	12	26,7
	Sınıf Öğ.	0	0	0	0	3	5,5	16	29,1	36	65,5
	Sosyal B	0	0	0	0	1	2,5	15	37,5	24	60
12.Ders konularını güncelleştiririm.	Fen B.	0	0	1	2	3	6	29	58	17	34
	Matemat	0	0	1	2,2	10	22,2	20	44,4	14	31,1
	Sınıf Öğ.	0	0	0	0	1	1,8	19	34,5	35	63,6
	Sosyal B	0	0	2	5	1	2,5	18	45	19	47,5
13.Ders konularım hayatın sorunları ile ilişkilendiririm.	Fen B.	0	0	1	2	4	8	28	56	17	34
	Matemat	1	2,2	5	11,1	7	15,6	22	48,9	10	22,2
	Sınıf Öğ.	0	0	1	1,8	2	3,6	20	36,4	32	58,2
	Sosyal B	0	0	1	2,5	2	5	23	57,5	14	35
14.Derse başlarken. konunun önceki konu ile	Fen B.	0	0	1	2	6	12	24	48	19	38
	Matemat	0	0	2	4,4	6	13,3	17	37,8	20	44,4

Oğuz GÜRBÜZTÜRK

ilişkisini kurarım.	Sınıf Öğ.	0	0	0	0	3	5,5	22	40	30	54,5
	Sosyal B	0	0	3	7,5	4	10	16	40	17	42,5
15.Derslerde ben yönlendirici olurum.	Fen B.	0	0	2	4	10	20	32	64	6	12
	Matemat	1	2,2	7	15,6	12	26,7	20	44,4	5	11,1
	Sınıf Öğ.	0	0	17	30,9	13	23,6	16	29,1	9	16,4
	Sosyal B	2	5	9	22,5	8	20	15	37,5	6	15
16.Öğrenilenlerin tekrarına yönelik ev ödevleri veririm.	Fen B.	1	2	6	12	22	44	19	38	2	4
	Matemat	0	0	1	2,2	10	22,2	22	48,9	12	26,7
	Sınıf Öğ.	1	1,8	7	12,7	20	36,4	20	36,4	7	12,7
	Sosyal B	12	30	14	35	11	27,5	2	5	1	2,5
17.Derste sorulan soruları cevaplayamadıklarında öğrencileri aşağılarım.	Fen B.	45	90	4	8	1	2	0	0	0	0
	Matemat	44	97,8	1	2,2	0	0	0	0	0	0
	Sınıf Öğ.	52	94,5	1	1,8	0	0	1	1,8	1	1,8
	Sosyal B	38	95	0	0	1	2,5	1	2,5	0	0
18.Derste sorulan soruları cevaplayamadıklarında öğrencilere ipucu veririm.	Fen B.	0	0	0	0	6	12	32	64	12	24
	Matemat	0	0	2	4,4	6	13,3	22	48,9	15	33,3
	Sınıf Öğ.	0	0	3	5,5	2	3,6	24	43,6	26	47,3
	Sosyal B	0	0	5	12,5	4	10	19	47,5	12	30
19.Eğitim-öğretim etkinliklerine katılmada öğrencileri cesaretlendiririm.	Fen B.	0	0	0	0	2	4	25	50	23	46
	Matemat	0	0	0	0	0	0	19	42,2	26	57,8
	Sınıf Öğ.	0	0	1	1,8	1	1,8	7	12,7	46	83,6
	Sosyal B	0	0	1	2,5	1	2,5	17	42,5	21	52,5

Öğretmen Adaylarının Nasıl Bir Öğretmen Olmak İstediklerine İlişkin Görüşleri

20.Basılı kaynaklardaki ders içeriğini geliştirerek sunarım.	Fen B.	0	0	1	2	8	16	24	48	17	34
	Matemat	0	0	2	4,4	5	11,1	23	51,1	15	33,3
	Sınıf Öğ.	0	0	1	1,8	1	1,8	21	38,2	32	58,2
	Sosyal B	0	0	0	0	3	7,5	19	47,5	18	45
21.Öğrencileri araştırmacı bir kişilikte yetiştiririm.	Fen B.	0	0	1	2	4	8	25	50	20	40
	Matemat	0	0	3	6,7	9	20	12	26,7	21	46,7
	Sınıf Öğ.	0	0	0	0	3	5,5	21	38,2	31	56,4
	Sosyal B	0	0	0	0	4	10	19	47,5	17	42,5
22.Ders zamanını ders etkinlikleri ile doldururum.	Fen B.	0	0	4	8	21	42	22	44	3	6
	Matemat	1	2,2	3	6,7	11	24,4	24	53,3	6	13,3
	Sınıf Öğ.	2	3,6	4	7,3	16	29,1	18	32,7	15	27,3
	Sosyal B	0	0	3	7,5	16	40	16	40	5	12,5
23.Öğrencilere, konu ile ilgili araştırmaya dayalı ev ödevleri veririm.	Fen B.	0	0	8	16	12	24	27	54	3	6
	Matemat	0	0	2	4,4	14	31,1	23	51,1	6	13,3
	Sınıf Öğ.	0	0	6	10,9	21	38,2	14	25,5	14	25,5
	Sosyal B	0	0	7	17,5	14	35	15	37,5	4	10
24.Eğitim-öğretim etkinliklerinde, eğitim-öğretim ilkelerine bağlı kalarak öğrencileri eğitirim.	Fen B.	0	0	1	2	11	22	20	40	18	36
	Matemat	0	0	3	6,7	8	17,8	23	51,1	11	24,4
	Sınıf Öğ.	0	0	0	0	7	12,7	19	34,5	29	52,7
	Sosyal B	0	0	4	10	5	12,5	20	50	11	27,5
25.Ders etkinliklerinde, başarısız öğrencileri fiziksel ceza ile cezalandırırım.	Fen B.	42	84	8	16	0	0	0	0	0	0
	Matemat	36	80	8	17,8	1	2,2	0	0	0	0
	Sınıf Öğ.	49	89,1	3	5,5	0	0	2	3,6	1	1,8

	Sosyal B	38	95	1	2,5	1	2,5	0	0	0	0
26.Sınıftaki başarılı öğrencileri övgü ile ödüllendiririm.	Fen B.	0	0	3	6	12	24	24	48	11	22
	Matemat	1	2,2	0	0	8	17,8	23	51,1	13	28,9
	Sınıf Öğ.	0	0	2	3,6	9	16,4	15	27,3	29	52,7
	Sosyal B	0	0	2	5	7	17,5	17	42,5	14	35
27.Mesleğimde araştırmacı bir kişilik sergilerim.	Fen B.	0	0	0	0	13	26	18	36	19	38
	Matemat	0	0	1	2,2	6	13,3	18	40	20	44,4
	Sınıf Öğ.	0	0	0	0	5	9,1	17	30,9	33	60
	Sosyal B	0	0	0	0	4	10	21	52,5	15	37,5
28.Dersle ilgili yaptığım araştırma sonuçlarını öğrencilerle paylaşıyorum.	Fen B.	0	0	4	8	8	16	26	52	12	24
	Matemat	0	0	7	15,6	9	20	18	40	11	24,4
	Sınıf Öğ.	0	0	2	3,6	6	10,9	21	38,2	26	47,3
	Sosyal B	0	0	1	2,5	4	10	26	65	9	22,5
29.Öğrenci başarısını nesnel ölçütlerle değerlendiririm.	Fen B.	1	2	3	6	17	34	18	36	11	22
	Matemat	3	6,7	8	17,8	13	28,9	12	26,7	9	20
	Sınıf Öğ.	1	1,8	7	12,7	8	14,5	15	27,3	24	43,6
	Sosyal B	0	0	2	5	3	7,5	11	27,5	24	60
30.Öğrenci başarısını kendimin koyduğu ölçütlerle değerlendiririm.	Fen B.	4	8	25	50	12	24	8	16	1	2
	Matemat	8	17,8	16	35,6	12	26,7	7	15,6	2	4,4
	Sınıf Öğ.	13	23,6	16	29,1	4	7,3	19	34,5	3	5,5
	Sosyal B	9	22,5	15	37,5	6	15	7	17,5	3	7,5
31.Başarısızlık nedenlerini	Fen B.	0	0	7	14	5	10	26	52	12	24

Öğretmen Adaylarının Nasıl Bir Öğretmen Olmak İstediklerine İlişkin Görüşleri

öğrencilerimle paylaşıyorum.	Matemat	3	6,7	5	11,1	8	17,8	16	35,6	13	28,9
	Sınıf Öğ.	1	1,8	3	5,5	10	18,2	18	32,7	23	41,8
	Sosyal B	0	0	7	17,5	3	7,5	16	40	14	35
32.Öğrencilere sınavlarda, öğrendiklerinin tekrarına dönük sorular sorarım	Fen B.	0	0	2	4	9	18	25	50	14	28
	Matemat	0	0	2	4,4	3	6,7	15	33,3	25	55,6
	Sınıf Öğ.	0	0	1	1,8	10	18,2	23	41,8	21	38,2
	Sosyal B	1	2,5	3	7,5	10	25	17	42,5	9	22,5
33.Öğrencileri aktif sınaama durumlarıyla (araştırma-inceleme,proje vb.) değerlendiririm.	Fen B.	0	0	6	12	13	26	21	42	10	20
	Matemat	0	0	7	15,6	13	28,9	21	46,7	4	8,9
	Sınıf Öğ.	0	0	7	12,7	11	20	17	30,9	20	36,4
	Sosyal B	0	0	6	15	8	20	18	45	8	20
34.Öğrencilere sınav sonrasında yanlışlarını söyler, doğruları gösteririm.	Fen B.	0	0	0	0	4	8	22	44	24	48
	Matemat	0	0	0	0	4	8,9	15	33,3	26	57,8
	Sınıf Öğ.	0	0	0	0	5	9,1	15	27,3	35	63,6
	Sosyal B	0	0	0	0	1	2,5	12	30	27	67,5

Tablo II'de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerinin dağılımı, bir öğretmenin eğitim-öğretim sürecinde yerine getirmesi beklenen etkinlikleri, bu adayların ne derece yerine getirmek istediklerine dönük olarak verilmiştir. Burada bulgulardan söz edilirken, 34 maddenin frekans ve yüzde değerlerinin ayrı ayrı verilmesinin pek işlevsel olmadığı düşünülerek, bulguların genel bir görüntüsü verilmeye çalışılmış ve yorumları yapılmıştır.

Her bir maddenin karşısında yer alan 5’li derecelendirmeye göre, maddelerde verilen seçeneklerden “çoğu zaman” ve “her zaman” seçeneklerinin frekans ve yüzde değerleri kümülatif olarak düşünüldüğünde, tüm anabilim dallarındaki öğretmen adaylarının ilgili etkinlikleri genelde yapmak istedikleri söylenebilir. Öte yandan, öğretmenlerin genelde yapması gereken etkinlikleri, çoğu zaman ve her zaman yapmayı düşünmeleri; yapılmaması gereken veya yapılmasının pek eğitsel olmadığı düşünülen etkinlikleri (8, 9, 17, 25, 30.maddeler) ise hiçbir zaman yapmayacaklarını veya bazen yapacaklarını belirtmeleri, önemli bir bulgudur. Örneğin, Tablo II’ye bakıldığında, yukarıda anılan 5 madde ile ilgili olarak “hiçbir zaman” seçeneğinin genelde işaretlenmemiş olması oldukça anlamlıdır.

Tablo II’de yer alan etkinlikler, öğretim sürecinin aşamaları şeklinde gruplandırılırsa; derse başlangıç, dersi işleme ve ders sonu değerlendirme evrelerini içeren etkinliklerle ilgili bulgulara bakıldığında, öğretmen adaylarının dersi işleme ile ilgili etkinlikleri, diğer iki evredeki etkinliklere göre, çoğu zaman veya her zaman yapmayı düşündükleri söylenebilir. Bu bulgu öğretmen adaylarının almış olduğu öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde, dersi işleme sırasında yapmaları gereken etkinliklere daha fazla yer verildiği biçiminde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının, günümüz eğitim anlayışının bir yansıması olarak öğrenci merkezli yaklaşımları ilgilendiren etkinlikleri de çoğu zaman yapacaklarını belirtmeleri, yine önemli bir bulgudur. Bu bulgu, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimleri sırasında, öğrenci merkezli bir eğitim-öğretim yapmanın önem ve gereği konusunda yeterli bilinç düzeyine ulaştıkları biçiminde yorumlanabilir.

2. Cinsiyetlerine göre, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri arasındaki fark ile ilgili bulgular

Öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre fark olup olmadığı ile ilgili bulgular Tablo III'de verilmiştir.

TABLO III. Cinsiyetlerine Göre Öğretmen Adaylarının Nasıl Bir Öğretmen Olmak İstediklerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark

Cinsiyet	n	x	s	sd	t	Anlamlılık (p)
Kız	89	139.87	11.83	188	2.93	0.00*
Erkek	101	134.96	11.19			

* $p < 0.05$

Tablo III'de görüldüğü gibi, kız ve erkek öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Diğer bir deyişle, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Bu bulgu, öğretmen oldukları zaman, eğitim-öğretim sürecinde bir öğretmenden beklenen ve bu araştırma kapsamında sıralanan etkinliklerden “çoğu zaman veya her zaman yapmayı” düşündükleri etkinlik sayısının kız öğrencilerde erkek öğrencilere kıyasla daha fazla olduğu, biçiminde yorumlanabilir.

3. Bölümlerine göre, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri arasındaki fark ile ilgili bulgular

İlköğretim Bölümünün 4 anabilim dalındaki öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri arasındaki fark ile ilgili bulgular Tablo IV'de verilmiştir.

TABLO IV. Bölümlerine Göre Öğretmen Adaylarının Nasıl Bir Öğretmen Olmak İstediklerine İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık (p)
Gruplararası	1021	3	340	2.53	0.04*
Gruplarıçi	24975	186	134		
Toplam	25996	189			

*p< 0.05

Tablo IV’de görüldüğü gibi, bölümlerine göre öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır. Bu farkın hangi bölümlerdeki öğretmen adayları arasında olduğunu belirlemek için yapılan LSD testinden elde edilen bulgular Tablo V’de verilmiştir.

TABLO V. LSD Testi Sonuçları

Bölüm	Bölümler	Fark Ortalaması	Anlamlılık (p)
Sınıf Öğretmenliği	Fen B.	4.88	0.03*
	Öğretmenliği	5.67	0.01*
	Matematik Öğretmenliği		

*p< 0.05

Tablo V’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri, fen bilgisi ve matematik öğretmenliği bölümlerindeki öğretmen adaylarının görüşlerinden farklılık göstermektedir. Tablo halinde verilmemekle birlikte, ilgili bölümlerdeki öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerinin ortalaması da (bu ortalama, Sınıf öğretmenliği için 140.35, fen bilgisi öğretmenliği için 135.46, matematik öğretmenliği için 134.66’dır) bulguyu desteklemektedir. Bu bulgu, öğretmen oldukları zaman fen bilgisi ve matematik öğretmenliği bölümlerindeki

öğretmen adaylarına göre, sınıf öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının belli başlı eğitim-öğretim etkinliklerini çoğu zaman veya her zaman yerine getirmeyi düşündükleri, biçiminde yorumlanabilir. Sınıf öğretmenliği lehine çıkan bu fark, eğitim-öğretim sürecini çok yönlü tanımayı sağlayan teorik ve uygulamalı derslerin diğer bölümlere göre sınıf öğretmenliği programında fazla oluşuna ve ilgili etkinlikleri hangi ölçüde yapmaları gerektiği ile ilgili daha fazla bilinçlendiklerine, bağlanabilir.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Burada, araştırmadan elde edilen sonuçlar alt problemlere göre sırasıyla verilmiş; daha sonra bu sonuçlara dayalı öneriler getirilmiştir.

Sonuçlar:

Bu araştırma ile, öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuçta öğretmen adaylarının;

1. Eğitim-öğretim sürecinde yapmaları gereken etkinlikleri çoğu zaman ve her zaman yapmayı düşündükleri; yapılmaması gereken veya yapılmasının pek eğitsel olmadığı düşünülen etkinlikleri ise hiçbir zaman yapmayı düşünmedikleri veya bazen yapmayı düşündükleri ortaya çıkmıştır.

2. Cinsiyetlerine göre, nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri bakımından, kız öğrencilerin lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.

3. Bölümlerine göre, nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri bakımından, sınıf öğretmenliği bölümü ile fen bilgisi ve matematik öğretmenliği bölümleri arasında sınıf öğretmenliği lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Öneriler:

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdakiler önerilebilir:

1. Elde edilen bulgularda dersi işleme ile ilgili etkinlikleri, diğer etkinliklere göre, öğretmen adaylarının çoğu zaman yerine getirmeyi düşündüğü göz önünde bulundurularak ve diğer iki evrenin de önemi dikkate alındığında, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde, sadece dersi işleme ile ilgili değil, öğretim sürecinin üç evresinde de yapmaları gereken etkinliklere eşit oranda yer verilmelidir.

2. Bu araştırma, öğretmen yetiştiren farklı kurumlarda da tekrarlanarak bir karşılaştırma yapılabilir.

3. Bölümlerine göre nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşlerde Sınıf Öğretmenliği lehine çıkan farklılığın, bu bölümde öğretim sürecini çok yönlü tanımayı gerektiren derslerin çokluğuna bağlanabileceği düşünüldüğünde, diğer 3 bölümün (fen, sosyal ve matematik öğretmenliği) programlarında da benzer uygulamalara daha fazla yer verilmelidir.

4. Öğretmen adaylarının nasıl bir öğretmen olmak istediklerine ilişkin görüşleri, özellikle okullardaki öğretmenlik uygulamaları sırasında nitel yöntemler(gözlem, görüşme vb.) kullanılarak yapılacak araştırma bulguları ile karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

BROPHY, Jere and Thomas L.Good.(1986.) “Teacher Behaviour and Student Achievement”. **Handbook of Research Teaching**. Edt. M.C.Wittrock) Rand McNally, ss. 328-375,

Chicago, USA.

GAGNE, R.M., J.Briggs and W.Wager.(1988) **Principles of Instructional Design**. Third Edition.

Holt.Reinhart and Winston Inc. Chicago, USA.

GÖZÜTOK, D. (2000).**Öğretmenliğimi Geliştiriyorum**. Siyasal Kitabevi, Ankara.

GÜRBÜZTÜRK,O.(1992.)“Öğretmenlerin Belirli Öğretim Fonksiyonlarını Yerine Getirme

- Derecelerine Yönelik Bir Araştırma". **A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, c.24, sayı 2, s. 495-510, Ankara.
- GÜRBÜZTÜRK, O.- S.Zeki Genç.(2000) "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri" **IX.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (27-30 Eylül 2000)**, Atatürk Üniversitesi, K.K. Eğitim Fakültesi, Erzurum.
- ÖZDEMİR, S., H.İbrahim Yalın.(1998) **Her Yönüyle Öğretmenlik Mesleği**. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- ÖZDEN, Y. (1997).**Öğretme ve Öğrenme**. PegemA Yayıncılık, Ankara.
- ROSENSHİNE, Barak V. and R.Stevens.(1986) " Teaching Function". **Handbook of Research of Teaching**. (Edt. M.C.Wittrock) Rand McNally, ss. 376-391, Chicago.
- ROSENSHİNE, Barak V.(1988) "Explicit Teaching". **Talks To Teachers**. s.75-92, Random House. New York.
- VARIŞ, F. (1973)."Cumhuriyetin 50.Yılında Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmede Karşılaşılan Birkaç Sorun". **A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi (50.Yıla Armağan)**. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No:36. s.47-62. Ankara.
- YÖK. (1998). **Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi**. Ankara.